

УДК 339.1:637

Диндин В. Л., асистенти[©]*Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького***ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЦІН НА ПРОДУКЦІЮ
МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА**

Основна мета даної статті полягає в необхідності дослідження особливостей формування цін на продукцію молочного скотарства, оскільки їх значення та розуміння необхідне як для удосконалення механізму формування цін, так і розв'язання найважливіших проблем, що існують в галузі.

Ключові слова: *молочне скотарство, закупівельна ціна, молоко, молокопереробні підприємства, виробник сирого молока.*

Постановка завдання. Серед великої кількості різноманітних факторів, що зумовлюють ефективність здійснення взаємовигідних організаційно-економічних відносин між суб'єктами господарювання, важливе значення має ціна цих домовленостей. Саме вартість виробленої продукції та її подальше перетворення у товарну – визначає можливість стабільного розвитку неподільного ланцюжка, що охоплює усіх зацікавлених в його функціонуванні господарських формувань. Отже, встановлення прийнятної для всіх ціни та удосконалення механізму формування цін на продукцію є пріоритетним завданням не тільки окремої підприємницької одиниці, а й держави в цілому.

Аналіз останніх досліджень. Період реформування аграрних відносин характеризувався в першу чергу помітним підвищенням цін на продукцію промисловості. Вартість товарів, що надходили у сільське господарство як обслуговуючий та необхідний для виробничого процесу ресурс, в декілька разів перевищувала вартість продукції аграрного виробництва. З року в рік темпи росту цін на промислові товари неспинно випереджали темпи їх росту на продукцію сільського господарства. Як наслідок низька купівельна спроможність та незадовільна кредитна лінія аграрної сфери призвели до того, що працівники цієї сфери опинилися у вкрай не вигідному для себе становищі. Крім того, варто зауважити, що середньомісячна номінальна заробітна плата в цій галузі на сьогодні майже в два рази нижча порівняно із працівниками галузі промисловості, а відносно інших видів економічної діяльності – фінансової в 3,5 рази.

Досліджуючи дану проблему, неможливо не оминати проблемне питання, що турбує закордонних і особливо вітчизняних вчених-аграрників. Проблема диспаритету цін на промислову та сільськогосподарську продукцію набула надзвичайно серйозної ваги та актуальності. Дедалі більше науковців вважають неможливим досягнення цінової паритетності. Сьогодні більшість економістів

схиляються до іншої думки, яка набула істотного поширення та виражається у двох концепціях вирівнювання можливостей промислового та сільськогосподарського виробництва: паритету віддачі ресурсу, паритету доходу. Що характерно, найбільш прийнятною їх дія може виявитись у галузі тваринництва, за умови здійснення конкретних заходів.

Отже, недовіра реформування аграрних відносин, пасивність державних управлінських структур у процесах стимулювання сільськогосподарського відтворення, диспаритет цін на промислові і сільськогосподарські товари, нерациональне використання земельних угідь - обумовлюють сьогоднішній стан розвитку аграрного сектору і, особливо, галузі молочного скотарства. Усунення зазначених чинників, що суттєво гальмують розвиток молочного скотарства та використання дієвих механізмів, в першу чергу економічних – є одним із головних напрямів розвитку галузі. В цьому полягає важливість і актуальність теми.

Питанням дослідження підходів щодо побудови і впровадження системи внутрішнього ціноутворення присвячено ряд робіт зарубіжних і вітчизняних вчених-економістів: Л.І. Абалкіна, А.Ш. Ахмедцева, Н.А. Брусиловської, М.П. Вітовського, С.А. Воеводіна, О.І. Волкова, В.В. Гончарова, М.Г. Грещака, А.Д. Добришева, Павлова, О.А. Подсолонко, А.Г. Поршнева, Г.К. Русакова, О.А. Рябчика, П.Т. Саблука, А.З. Селезньова, В.Г. Слепухіна, В.С. Тонковича, А.Д. Шеремета, Джея К. Шима, Джоела Г. Сигела та інших.

Виклад основного матеріалу. Сільське господарство покликано забезпечувати виконання соціальної функції населення, що проявляється у здатності цієї галузі створювати робочі місця і тим самим забезпечувати можливість сільським працівникам отримувати заробітну плату. Однак сьогодні склалися такі обставини, коли витрати пов'язані із виробництвом сільськогосподарської продукції не тільки не покриваються а й не повертаються у повній мірі. Особливо це більш помітно спостерігається у молочному скотарстві, де на виробництво однієї літри молока виробник затрачає значно більше живої та уречевленої праці, ніж отримує в результаті її реалізації. У зв'язку із цим виникає процес "проїдання" матеріальних ресурсів що, як наслідок, призводить до зменшення оплати праці а отже і зменшення трудових ресурсів сільської місцевості.

Складні умови в яких опинилася галузь в більшій мірі пов'язані із парадоксальною ситуацією, що існує у співвідношенні між роздрібними цінами та цінами на сировину, що надходить від сільськогосподарського виробника. Так, закупівельна ціна на молочну сировину є досить низькою, враховуючи те, що саме виробник вкладає левову частку праці для її виробництва. Продовжуючи думку, власне причиною цього є відсутність конкуренції, в результаті чого переробні підприємства встановлюють власні ціни на сировину і користуючись нею збільшують ціни на власну готову продукцію. Поступаючи у роздрібну торгівлю, ціна на готову товарну продукцію подвоюється та реалізується за значно вищою, порівняно із ціною виробника. Як наслідок, в

кінцевому результаті програє виробник - той хто вкладає найбільше, а переробні підприємства та роздрібна мережа залишаються у вигравші.

Слід зазначити, що закупівельні ціни на вітчизняне молоко і молочні продукти та їхня вартість у роздрібній торговій мережі практично не відрізняються від Європейських цін. Однак враховуючи державну підтримку, що діє в країнах Європейського Союзу, саме виробнича ланка тут є найбільш захищеною. Сума доплат та різних компенсацій на одиницю виробленої продукції слугує потужним стимулом її ефективного функціонування та підвищення якості виробленої продукції. Як результат частка європейського виробника в структурі сукупного доходу системи “виробник-переробник-торгівельна мережа” є значно вищою порівняно з її величиною на вітчизняному ринку.

Таким чином неефективність державної підтримки та недосконалість механізму формування цін, призвели до зменшення об’ємів виробництва продукції молочного скотарства, що спричинило звуження а в деяких районах і згортання діяльності переробних підприємств. Саме цьому посприяла проведена, під час переходу до ринкових умов господарювання, лібералізації цін, політика стримування цін на молочні продукти, при одночасному вільному їх введенні на сільськогосподарську техніку, паливно-мастильні матеріали, комбікорми. В результаті собівартість виробництва продукції виявилась значно вищою від рівня закупівельних цін.

Отже, механізм формування цінової політики на ринку молока як у Львівській області так і в Україні в цілому визначає низка основних чинників серед яких:

- по-перше, попит з боку переробних підприємств;
- по-друге, сезонність постачання;
- по-третє, зростання рівня собівартості виробництва молочної продукції, враховуючи підвищення цін на сільськогосподарську техніку, паливо, енергоносії, корми і т.д.;
- по-четверте, вплив якості молочної сировини;
- по-п’яте, регулювання цінового механізму з боку компетентних державних структур управління.

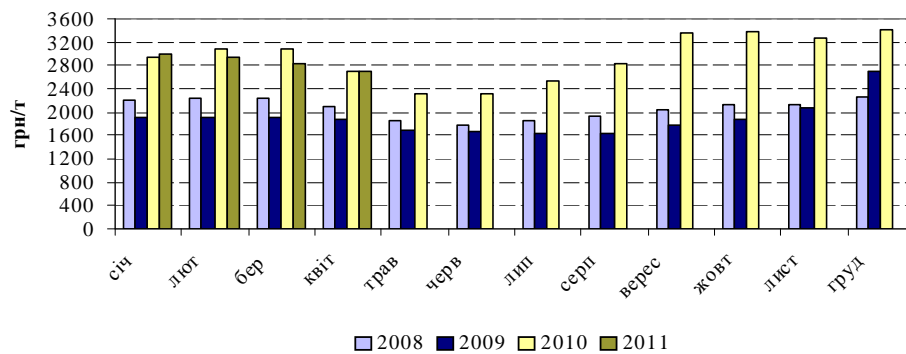

Рис. 1. Середні закупівельні ціни на молоко по Україні

Протягом 2010 року значне підвищення цін зумовлювалося як зменшенням виробництва молока, так і іншими структурними проблемами, наявними в молочному секторі України. Так, на рівень цін значною мірою вплинуло зростання цін на корми та енергоносії, а також надзвичайно спекотне літо. Ціни на молоко в Україні зберігають виражений сезонний характер. Середня ціна на молоко у 2010 р. становила 3,11 грн./кг, що значно перевищує рівень попереднього періоду і є вищою за ціну в країнах Східної Європи (2,2-2,9), а також країнах – основних виробниках молока: Бразилії (2,95), США, Новій Зеландії (2,71). Молоко, вироблене в господарствах населення, коштувало на вітчизняному ринку значно дешевше. Протягом минулого року його ціна у середньому становила від 1,5 до 2,9 грн./кг. [1].

На рисунку 1 зображено середні закупівельні ціни на сире молоко в розрізі місяців по Україні впродовж 2008-2011рр. Даний рисунок наочно відображає один із основних чинників, що впливає на закупівельну ціну молока - сезонність його реалізації. Так в зимові місяці спостерігається зростання цін, оскільки середньомісячні надой молока в цей час найменші (табл. 1), а отже і об'єми виробництва та відповідно постачання скорочуються.

Таблиця 1

Середньомісячні надой молока від однієї корови протягом 2010 р.

Показники	січень	лютий	березень	квітень	травень	червень	липень	серпень	вересень	жовтень	листопад	грудень
Надой молока від однієї корови, кг	150	163	219	234	320	310	285	261	225	183	173	155

*Примітка: тут і надалі використано матеріали статистичного збірника [2]

У серпні-жовтні 2010 році спостерігалось різке підвищення закупівельних цін на молоко, що не притаманно для цього періоду року. Проте, вже в останньому кварталі поточного року закупівельні ціни на молоко, приміром, вищого сорту, в Україні знизилися з 4,20 грн. за кг до 3,70 грн. за кг на відміну від світових тенденцій. Зниження цін в цей період пов'язані з проведеною їх корекцією, оскільки: по-перше, їх значення перевищили європейський рівень, що спричинило зниження конкурентоспроможності власної готової продукції; по-друге, як уже зазначалося різким підвищенням цін у період з серпня по жовтень.

Отже, як бачимо на рівень закупівельних цін впливають фактори як внутрішнього - вітчизняного так і зовнішнього – міжнародного середовища. Тому їх розуміння та оцінка в комплексі здатна виявити ті недоліки, що ведуть

до небажаних наслідків в процесі формування цінової політики на ринку молока та молочних продуктів.

Висновки. Враховуючи вище сказане, виникає необхідність зробити ряд висновків, врахування яких сприятиме удосконаленню механізму формування цін на молоко та молочну продукцію. Формат висновків можна подати у вигляді двох частин: внутрішньої – вітчизняної та зовнішньої – зарубіжної.

Вітчизняний напрям:

- слід зрозуміти ту обставину, що виробник молочної продукції повинен займати центральне місце в структурі розподілу сукупного доходу в системі “виробник-переробник-торговельна мережа”;

- механізм формування закупівельних цін на молоко визначає низка основних чинників серед яких: якість; сезонність; зростання рівня собівартості виробництва молочної продукції, враховуючи підвищення цін на сільськогосподарську техніку, паливо, енергоносії, корми; попит молокопереробних підприємств; заходи державних структур.

- подолання диспаритету цін між промисловою та сільськогосподарською продукцією можливе завдяки зміщенню точки зору в бік концепцій паритету доходу чи паритету віддачі ресурсів за умови вжиття відповідних заходів.

Зарубіжний напрям:

- слід зазначити, що якість молока вітчизняного товаровиробника, особливо вищого гатунку, наближається до європейських стандартів, що дає можливість виходу на їхні ринки;

- перспектива щодо зростання закупівельних цін для вітчизняного виробника молочної продукції зумовлена, в основному, з покращанням його якості;

- зростання рівня закупівельних цін, що перевищує європейський, неминує веде до зниження конкурентоспроможності власної готової продукції.

Література

1. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.swap-rural.org.ua>
2. Статистичний збірник Сільське господарство України 2010 За ред. Ю. М. Остапчук. – Київ, 2010. – 374 с.

Summary

Dyndyn V. L., assistants of management department
*Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies
named after S.Z. Gzhitskyj*

FEATURE FORMING PRICES ON PRODUCTS OF SUCKLING CATTLE BREEDING

The primary purpose of this article consists in the necessity of research of features of forming of prices on the products of the suckling cattle breeding, as their value and understanding are needed both for the improvement of mechanism of forming of prices and decision of major problems that exist in industry.

Рецензент – д.е.н., професор Музика П.М.